

Fördjupad översiktsplan för Vindkraftspark på Nordbillingen
Skara kommun, Västra Götalands län

Samrådsredogörelse 2012-05-15

Bilaga 1

Samrådsredogörelse

Remissförfarande

Förslag till fördjupad översiktsplan, upprättat 1 mars 2011, har sänts på samråd enligt PBL 4:3 (plan- och bygglagen 1987:10). Vilka som fått remissen framgår av bilagd sändlista. Sista dag för synpunkter var i utgångsläget den 15 april 2011 men förlängdes efter förfrågan från bl.a. Länsstyrelsen, som hade ansträngd personalsituation, och Falköpings kommun som behövde invänta kommunstyrelsens sammanträde. Det sista yttrandet som finns upptaget i denna redogörelse har inkommit den 23 juni 2011. Därefter har planarbetet legat nere tills dess den fördjupade landskapsanalysen redovisats av Valle Vind den 1 mars 2012.

Remissvar

Lantmäteriet (2011-03-22)

Lantmäteriet har inget att erinra.

Polismyndigheten (2011-07-07)

Polismyndigheten har inget att erinra.

Kommunikationsmyndigheten PTS (2011-03-26)

Kommunikationsmyndigheten PTS framför i huvudsak följande. Uppförande av vindkraftverk kan i vissa fall påverka mottagningen av radiosignaler negativt, speciellt gäller det för radiolänkförbindelser. Man rekommenderar därför att ett samrådsförfarande genomförs mellan vindkraftbolag

och de radiolänkoperatörer som blir berörda av vindkraftsetableringen för respektive område för att minimera störningsriskerna. Inför detta samråd kan PTS bidra med information om vilka de berörda radiolänkoperatörerna är. PTS har inga ytterligare synpunkter.

Bemötande och kommentarer:

Skrivelsen har översänts till Vallebygdens Vind AB för kännedom och eventuella åtgärder.

Anders Lind, Bjellum, talesperson för "Rädda Billingen" (2011-03-24)

Anders Lind påstår att "kommunen frångår sitt skydd av Billingen för att tillgodose kyrkans och Broddetorps Vind med vindtäkt". Lind har även lämnat in dikten "En så nätt sonett till berget Billingen som var". Anders Linds remissvar återges här i sin helhet:

"Vallebygdens Vind AB och Broddetorps Vind AB är en nybildad allians, som tänker exploatera Norra Billingen trots att Skara har påbjudit vindfrid i området. Skara kommun beslutade nämligen redan 2005 efter uppslitande debatt i grannkommunen att skona östra och södra delarna av kommunen mot hotande vindtäkt. Men det behövdes bara dryga två år för att en ändring skulle ske. Under tiden infiltrerades Vallebygdens eldistributionsförening av medlemmar från Broddetorps Vind AB i Falköping, kända för sitt försök vid Hornborgasjön. De

har nu ordnat säkra platser i styrelsen för under elföreningen skapade Vallebygdens Vind AB, som fått Skara kommun på fall. Kyrkan har underblåst det hela med att ställa mark till förfogande och plötsligt är det politiskt opportunt och goda förutsättningar för att ändra skyddet för Billingen.

I kommunen har man fördjupat sin samhällsplanering genom att lägga sig platt för vindkraftsivrare. Regeringen med industriministern i spetsen hotar ju annars med lagstiftning. Länsstyrelsen och kommunen har redan bestämt sig för att Skara kommun skall bli en vindkraftskommun.

Men vad säger medlemmarna i Valle elförening? Det är ju en ekonomisk förening, som distribuerar el, den skall inte producera, blott administrera. Skara kommun har gärna velat lägga vantarna på den lokala distributören, men då blev det strid för en fristående förening. Valle elförening, ehuru inte utan tidigare ledningsproblem, har ett sedan elektrifieringen för drygt 80 år tillbaka ett grundmurat förtroende i bygden. Låt oss få behålla det!

Det finns ingen anledning för Skara kommun att komma med en fördjupad översiktsplan. Få områden i Sverige har på så kort tid fått sin landsbygd förfulat av uppdykande vindmöllor. Skara kommun har följt devisen

”byggutE20nu” tillräckligt!

Det finns å andra sidan inget län i Sverige, som är så känsligt för vindtäkt, som just Västergötland med sina plåtåberg. Är kommunen beredd att sälja ut sitt turistkapital blott för att en släktklan med vd i föreningen och styrelsemedlemmar i aktiebolaget skall få sin vilja fram.

Vi väntar i dagarna på en miljökonsekvensbeskrivning MKB i en atmosfär där regeringen, länsstyrelsen och kommunen redan bestämt sig. En MKB skall Valle Vind AB stå för. Den skall innehålla och beskriva effekter på människor, miljö, blommor och bin. Med största öppenhet skall vidare mark, klimat och landskap samt bibehållandet av ekosystemets förnyelseförmåga behandlas. Styrelsen i bolaget menar dock att det viktigaste är att tjäna pengar. Så vi förväntar oss inga långtgående miljöhänsyn från denna annars tilltänkta viktiga handling. Länsstyret står bakom och kommer att ge sitt slutgiltiga tillstånd, som ingen får överklaga. Skara kommun har lovat kyrkan och medlemmar Broddetorps Vind att till hösten skall de få besked och sen är det bara att köra.

Vallebygdens Vind AB (läs Broddetorps Vind AB) kommer att föra de sju verkens talan fram till den dag då tornen står på plats. Då skall de avyttras

till ett driftsbolag, som har att leverera (om det nu blåser) el och ta betalt och vara en buffert för de kapitalägare, som satsar sina miljoner i projektet. Som svepskäl för att Elföreningen engagerar sig är att medlemmarna får förtur att inhandla ett verk. Enligt uppgift har Valle Vind samlat in en grundplåt från hugade medlemmar, som därmed är utlovad en skattefri återbäring om det blir en park. Men det finns sedan gott om klippare, som för en ringa risk kan se fram emot en god avkastning, som konsumenterna får betala om inte på skattsedeln men väl på elräkningen.”

Bemötande och kommentarer:

Energipolitik är ett område där det finns många olika uppfattningar. Det gäller i hög grad även den lokala utbyggnaden av vindkraft i Skara kommun. Beskrivningen att Skara kommun redan har bestämt sig, och länsstyrelsen likaså, är dock felaktig. Med tanke på sådan ryktesspridning är det positivt att frågan om Nordbillings vindkraftspark nu blir föremål för beslut av kommunens direktvalda fullmäktigeförsamling.

Eventuella privatekonomiska följder för delägare och föreningsmedlemmar behandlas inte i detta sammanhang. Inte heller eventuella släktrelationer.

Försvarsmakten (2011-04-01)

Försvarsmakten har i skrivelse inkommen 2011-04-01 ”inget att erinra om den fördjupade översiktsplanen” men kommenterar de tilltänkta

placeringarna i huvudsak på följande sätt: Vindkraftverk riskerar alltid att störa tekniska system av olika slag. Dessa system utgör riksintresse men omfattas av sekretess. Delar av projektet kommer att medföra störningar på systemen. Försvarsmakten motsätter sig därför en vindkraftsetablering av verk 1 och 4. Om de flyttas söder/sydväst om verk 2 och 3 kan de godkännas.

I skrivelse inkommen 2011-06-13, efter att Valle Vind ändrat sin ansökan till 6 st verk istället för 7 st verk, har Försvarsmakten inget att erinra mot uppförandet av de föreslagna vindkraftverken under förutsättning att verken placeras på de i skrivelsen koordinatangivna platserna. Flyttas verken i någon riktning mer än 30 meter måste Försvarsmakten få in en ny remiss.

I en skrivelse daterad 2012-01-24 skriver Högkvarteret:

”Försvarsmakten har för närvarande inget att erinra mot uppförandet av 6 vindkraftverk på nedan angivna positioner /.../ Beräknad totalhöjd för vindkraftverken är 190 m.”

Bemötande och kommentarer:

Försvarsmakten har för närvarande meddelat att den inte har något att erinra mot placering av vindkraftverk enligt liggande förslag, men betonar att det är ett preliminärt besked. Försvarsmakten kommer att höras kontinuerligt under översiktsplaneringen och tillståndsprövningen.

Jonny Fagerström, Skövde, mediatalesman för Föreningen Svenskt Landskapsskydd, FSL. (2011-03-07)

Jonny Fagerström ger sitt remissvar utifrån sju olika ämnesområden med underrubrikerna; Allmänt, Klimat/miljö, Landskapsbild, Fågelsträck, Riksintresse för naturvård och friluftsliv, Försvarsmakten samt Samråd och information. Jonny Fagerström anför i huvudsak följande.

Allmänt

Skara kommuns agerande är ytterst märkligt. Märkligheterna accentueras genom den nya ”Fördjupade översiktsplanen för Vindkraftspark på Nordbillingen”. Trots en genomarbetad och tidigare fastställd vindkraftspolicy så krävs det bara att ett enda vindkraftsföretag ansöker om förändringar av planen så är Skara kommun beredd att helt förändra tidigare gjorda ställningstaganden. Tidigare kloka resonemang om förändrad landskapsbild gäller inte längre trots att redan visualiseringarna i den nya fördjupade översiktsplanen pekar mot att vindindustriområden högt uppe på platåberget Billingen påverkar landskapsbild i stora delar av västra Skaraborg och i hela Skara kommun.

Kommunen pekar i den nya fördjupade översiktsplanen på att, citat: ”att kommunens restriktiva inställning till vindkraft på Nord och Sydbillingen i övrigt består.” Men skriver samtidigt i underlaget att, citat: ”Nackdelen är att en helt ny

översiktsplaneprocess krävs om och när man vill sätta upp ytterligare verk på Billingen”. Det hänger inte ihop.

I vilket skede av den kommunala beslutsprocessen kan medborgarna lita på att ett genomgripande och tidigare fastställt underlag är giltigt? Hur ska medborgare och fastighetsägare kunna förutse kommunal planering om förändringar av planeringsunderlag sker ”ad hoc” och genom icke spårbara incitament från enskilda och privata intressen, i detta fall i stark privatekonomisk kontext som inte ens är samhällsnyttig.

Klimat/miljö

Jonny Fagerström ifrågasätter på vilket sätt vindkraften har en positiv inverkan på klimatet som det beskrivs i underlaget. Han menar att svensk elproduktion redan är koldioxidfri och möjligheter att exportera vindkraft till utlandet begränsas av kanaliseringar i stamnätet och den nordtyska barriären (svårigheter att överföra ström från norra Tyskland och söderut). När det blåser i södra Sverige är förhållandet oftast detsamma i Danmark och Tyskland varvid dessa länder måste göra sig av med sin egen vind. Jonny Fagerström menar att vindkraften inte är någon ”högvärdig energi” som anges i underlaget utan ett marginellt krafttillskott som helt saknar effektvärde och kräver reglerkraft.

Fagerström menar att återställning av mark regleras i civilrättsligt avtal mellan markägaren och projektören och påtalar att om projektören kommer på obestånd och inte kan fullgöra sina ålägganden är det markägaren som är slutligt ansvarig. Han säger också att betongfundamentet är miljöfarligt avfall, det skall tas bort och deponeras i särskild deponi vilket medför kostnader som, enligt Fagerström kan uppgå till mellan 2 och 3 miljoner kronor per fundament.

Landskapsbild

Jonny Fagerström påpekar att landskapsbild kommer att kraftigt förändras i Västra Skaraborg. Vindkraftverkens placering högt uppe på platåberget Billingen gör att de kommer att påverka horisonten på långa avstånd. Han menar att Skara kommun inte har tagit hänsyn till att just Skaraborg med sina platåberg är extra känsligt för landskapspåverkan och säger att synbarheten och störningarna blir omfattande.

Han menar att den öppning som Skara kommun nu lämnar vad gäller vindkraft på platåbergen är en eftergift till privata vinstintressen som öppnar upp för framtida omfattande exploatering såväl för vindkraft som för uranbrytning och att exploateringen omöjliggör strävanden att göra platåbergen till världsarv eller biosfärområde.

Fågelsträck

Jonny Fagerström menar att vindkraftsparken är illa placerad med avseende på det stora flyttfågelstråket från Hornborgasjön norrut mot sjön Östen som går rakt över det område där vindkraftverken planeras för. Han hänvisar till ett utdrag ur MKB, bilaga nr 14a som är en redogörelse för ett samrådsmöte med representanter för Skövde fågelklubb. Där beskrivs hur många fåglar orienterar sig efter ledlinjer i naturen samt hur tranorna som är vindberoende, sträcker lågt på natten längs Billingen. Man framhåller därför att vindkraftparken inte bör placeras i sträckkorridoren vilket Fagerström menar att det är just det men gjort. Han säger också att fågellivet med Hornborgasjön som centrum är något som Skara kommun har all anledning att slå vakt om.

Riksintresse för naturvård och friluftsliv

Jonny Fagerström menar att riksintresset för naturvård och friluftsliv kommer att påverkas och bli betydande bland annat på grund av följande: Risk för isbildning som för med sig risk för att isstycken kastas flera hundra meter och blir direkt dödande projektiler. EU:s direktiv som säger att tillräckliga skyddsåtgärder (stängsling) måste vidtas i området. Avverkning av skog för placering av vindkraftverken samt byggnation av bärig långtradarväg till verken. Transporter med fyllnadsmassor. Anslutning till det elektriska nätet vilket förutsätter ingrepp i naturen. Fagerström menar också att grundläggningen av

vindkraftverken kommer att påverka grundvatten och vattenflödet i området mellan Sjömossen och Våtemossen. Avvattnings och/eller uppdämning kan därför komma att ske i området.

Försvarmakten

Fagerström påtalar att ett missförstånd synes föreligga mellan kommunen och Försvarmakten eftersom remissunderlaget beskriver att någon konflikt med försvaret inte bör bli aktuell samtidigt som man i Försvarmaktens remissvar kan läsa att vindkraftsprojektet kommer att medföra stora störningar på tekniska system vilket innebär en risk för att en etablering enligt förslaget skulle innebära påtaglig skada på riksintresset.

Samråd och information

Jonny Fagerström menar att de samrådsmöten som Valle Vind har genomfört i bygden inte uppfyller kraven på saklig och korrekt information. T.ex. har man vid samtliga möten utom ett underlåtit att informera om miljöpåverkan såsom buller och skuggbildning från verken. Simuleringar av buller och skuggor med programmet Windpro 2.7 ger dessutom vid handen att flera fastigheter utsätts för avsevärt mer skuggbildning än vad begränsningsvärdet tillåter (8 h per år).

Jonny Fagerström avslutar remissvaret med att avvisa förslaget avseende vindkraftspark på Nordbillingen

och hemställer om att Skara kommun inte antar den fördjupade översiktsplanen samt vid behov använder sitt veto mot förslaget.

Bemötande och kommentarer:

Jonny Fagerström yttrar sig i egenskap av mediatalesman för Svenskt Landskapskydd (<http://www.landskapskydd.se/artikel/styrelsen>).

Sambhallsbyggnadskontoret ser ingen anledning att ifrågasätta regeringens och riksdagens bedömning att produktion av förnybar el från vindkraftverk bidrar till att minska växthuseffekten. Fagerström hävdar att elproduktionen "inte ens är samhällsnyttig" verksamhet.

Ingen elproduktion är koldioxidfri i ett livscykelperspektiv. Vindkraft hör dock till de mest växthusgassnåla teknikerna. Sverige ingår i det nordeuropeiska elområdet där el också produceras i gas-, olje- och kolkraftverk. På relativt kort tid har vindbruket i Sverige skapat en produktionskapacitet motsvarande en genomsnittlig kärnkraftreaktor. Detta bidrar nu till minskat koldioxidutsläpp på den nordeuropeiska elmarknaden.

Andra faktafel i Jonny Fagerströms framställning är påståendet att betongfundament klassas som "miljöfarligt avfall" och måste deponeras på särskilda deponier. Tvärtom återanvänds betongavfall runt om i Sverige i olika anläggningsprojekt.

Däremot håller samhallsbyggnadskontoret med Jonny

Fagerström i bedömningen att landskapsbilden kommer påverkas i stora delar av Skaraborg: ”Vindkraftverkens placering högt uppe på platåberget Billingen gör att de kommer att påverka horisonten på långa avstånd.”

Antagandet av den fördjupade översiktsplanen för Nordbillingen (även förkortat FÖP-Nordbillingen) innebär att platåbergets siluett påverkas och att detta syns på mycket långt håll. Det är denna politiska avvägning som nu ska göras. Vad väger tyngst: Nordbillings förändrade landskaps-siluett eller att där producera förnybar hushållsel?

Jonny Fagerströms påstår att ”ett missförstånd synes föreligga mellan kommunen och Försvarmakten”. Så är inte fallet. Det framgår nämligen tydligt av handlingarna att Försvarmakten i flera omgångar studerat vindkraftsparken. Visserligen har slutsatserna varierat genom åren, men i dagsläget finns ett tydligt ställningstagande i det tidiga remisskedet. Försvarmakten kommer dessutom att i länsstyrelsens tillståndsprövning få möjlighet att upprepa eller ändra sina ståndpunkter.

Övriga frågor vad gäller buller, skuggbildning, fågelsträck, naturskydd, friluftsliv m.m. kommer att analyseras och hanteras i detalj av länsstyrelsen i tillståndsprövsprocessen.

Trafikverket (2011-04-08)

Trafikverket anför i huvudsak följande:

Transporter till området måste ske på det allmänna vägnätet vilket på vissa sträckor har begränsningar när det gäller stora och tunga transporter. Det kan

därför vara bra att tidigt diskutera dispensfrågan med aktuell väghållare. Exploatören förväntas i det fortsatta planeringsarbetet ta fram en transportplan som kan användas i kontakten med Trafikverket för att bedöma vilka åtgärder som krävs. Det är också viktigt att transportvägar till och från området väljs med beaktande av att järnvägar passeras på ett säkert sätt. För att möjliggöra och säkra transporter till och från planerade vindkraftsparker behöver man tidigt identifiera åtgärder på det statliga vägnätet och säkerställa finansieringen. Ett avtal ska upprättas som reglerar dessa frågor.

Den planerade vindkraftsparken berör inte det allmänna vägnätet enligt beskriven lokalisering. Villkoret är att vindkraftsverken inte anläggs på ett närmare avstånd till allmän väg än verkets totala höjd.

Trafikverket påpekar vikten av samråd med Luftfartsverket och Försvarmakten på grund av att det aktuella området ligger inom MSA-ytorna (Minimum Sector Altitude) för Skövde, Lidköping och Falköpings flygplatser samt Karlsborgs militärflygplats. Placeringen av verken påverkar inte radiolänk för järnvägstrafiken och i övrigt har Trafikverket inget att erinra mot etableringen.

Bemötande och kommentarer:

Skrivelsen har översänts till Vallebygdens Vind AB för kännedom och ev. kommentarer eller åtgärder. Frågorna

kommer även att hanteras i tillståndsprövsprocessen.

Göran Holm och Bengt Lindhé (2011-04-11)

Göran Holm och Bengt Lindhé anför i gemensam skrivelse i huvudsak följande:

Enligt Skara kommuns år 2005 antagna vindkraftpolicy skall vindkraftverk inte medges på Billingen på grund av värdefull landskapsbild. I en fördjupad översiktsplan upprättad den 1 mars 2011 föreslår man i strid med beslutet från 2005 att tillåta en vindkraftpark på Nordbillingen i Skara kommun. Som motiv för denna ändrade policy anges att underhandskontakter mellan Vallebygdens Vind AB har resulterat i att man nu bedömer att den valda platsen på Billingen har anmärkningsvärt goda förutsättningar för vindbruk samt att riksdagen beslutat prioritera vindbruk högre än tidigare.

Inget motiv anges för att landskapsbilden på Billingen inte längre är värdefull.

Holm och Lindhé granskar de anförda argumenten till kommunens ändrade ståndpunkt i nedan-stående fyra punkter.

1. Sveriges behov av el är inget skäl för att Skara kommun skall göra miljömässiga uppoffringar för att ge ett bidrag till en ökning av landets elproduktion. Enligt Energimyndigheten kommer vi framöver att få ett överskott av el i landet med en export på 23

TWh år 2020 eller c:a 15 procent av den förväntade produktionen. På upprepade ställen i MKB kan man läsa att ett vindkraftverk minskar brytningen av kol och utsläpp av koldioxid, svaveldioxid, kväveoxid och stoft. På sid 54 anges att reduktionen av utsläppen av koldioxid uppgår till 47 600 ton, svaveldioxid till 20,7 ton, kväveoxid till 145 ton och stoft till 5,5 ton.

Det är ytterst anmärkningsvärt att MKB:s författare inte vet att vi i Sverige inte producerar någon el med fossila bränslen, som ger upphov till de nämnda utsläppen. Den import som skett av europeisk kolkraft har varit mycket marginell och begränsats till de kallaste dagarna på året då vindkraftverken i vilket fall har en starkt begränsad effektivitet. I den framtid som kan överblickas med ett elöverskott på 15 procent är det inte sannolikt att det överhuvudtaget blir någon sådan import.

Holm och Lindhé säger att exportalternativet varken är realistiskt eller välbetänkt och menar att de känslöbetonade formuleringarna om att projektet värnar om våra barns och jordens framtid saknar därför all relevans.

2. Skara har 22 st vindkraftverk och 19 st verk som har fått bygglov. Därför menar Holm och Lindhé att Skara med råge redan uppfyllt sin andel av regeringsmaktens önskan om en utbyggd volym på vindkraften.

3. Energimyndigheten har under maj 2008 pekat ut totalt 423 områden i Sverige som är av riksintresse för placering av vindkraftverk. Holm och Lindhé bifogar en kartsbild med rödmarkerade områden för tänkt placering av vindkraft och konstaterar att man i de lokaliseringsskriterier som varit underlag till kartan inte har kommit fram till att en vindkraftsetablering på Billingen är i överensstämmelse med en god hushållning av mark- och vattenområden.

4. Holm och Lindhé anser att det enda motivet till Skara kommuns omsvängning i frågan om värdet av Billingens (och därmed Västergötlands) landskapsbild är att man övertalats av privata ekonomiska intressenter, representerade av Vallebygdens Vind AB, som vill göra en god affär. Holm och Lindhé redovisar följande: Den totala ekonomiska vinsten beräknas till 140 miljoner kronor under de närmaste 20 åren. (Uppgiften lämnad av Vallebygdens Vind AB – 20 miljoner per verk). Svenska kyrkan upplåter mark för 4 av de 7 vindkraftverken och gör därmed också en god affär. Den normala ersättningen till markägaren är en årlig arrendeavgift på 150 000 kronor per vindkraftverk. Vindkraftsparkens elproduktion blir 50 miljoner kWh per år. Det är vårt nuvarande elcertifikatsystem som gör de nämnda ekonomiska vinsterna möjliga. I dagsläget får producenter av vindkraft ett påslag på 25 öre per kWh. Bidraget till

vindkraftsparken blir därmed 12 miljoner kronor per år (240 miljoner under 20 år) av elcertifikat pengar som alla privata elkonsumenterna är med och betalar. Den totala vinsten över 20-årsperioden beräknas som nämnts ovan till 140 miljoner. Utan de 240 subventionsmiljonerna skulle projektet ha gått med förlust. Detta illustrerar det faktum att vindkraften är den dyraste formen av el i Sverige.

Utifrån detta menar Holm och Lindhé att det finns en serie argument som talar emot den planerade utbyggnaden vilket de beskriver i fem punkter nedan:

1. 7 stycken vindkraftverk skall uppföras som vart och ett betingar en kostnad på 35 miljoner kronor. Varje vindkraftverk kräver ett betongfundament. MKB anger att det krävs 1685 transporter av betong och metall till området. Till detta kommer anslutningen av vindkraftverken till det elektriska nätet. Dessa fakta belyser det faktum att en yta av 6 kvadratkilometer på Nordbillingen blir ett regelrätt industriområde.

2. Västergötlands Hembygdsförbund sammanställde 2005 en världsarvsansökan för kambrosilurområdet i centrala Skaraborg. Kambrosilurområdet utgörs av en triangel, som innefattar Västergötlands berömda och unika plåtåberg med undantag för Kinnekulle (som naturligtvis också bildades under samma tidsperiod). Ur naturgeografisk synpunkt är detta

det enda unika vi har i vårt land. Skara kommun sade den gången nej till projektet men Länsstyrelsen svarade ja. Det är uppenbart att en framtida upprepad världsarvsansökan är helt omöjlig om man förvandlar delar av området till ett industriområde.

3. Holm och Lindhé lyfter fram att ornitologen Sören Jägmarker i en inläga i SkLT har anfört att det stora flyttfågelstråket från Hornborgasjön norrut mot sjön Östen går rakt över det område där Skara kommun avser att tillåta 7 vindkraftverk som är 150 meter höga. De citerar Jägmarker som skriver: ”Eftersom vi – med all rätt – finner bullret och reflexerna störande från de allt större vindsnurrorna väljer vi att placera dessa i de sista orörda ”refugerna” vi har kvar av vår natur. Problemet är att djuren reagerar på samma sätt. De vill inte vistas i närheten och fåglar häckar inte i områden med vindsnurror.”

Holm och Lindhé hänvisar också till en senare artikel där Jägmarker anför följande:

”Hornborgasjön är efter restaureringen en fantastisk rastlokal för sträckande fågel. Sjön ger na-turligtvis också enastående möjligheter för häckning och reproduktion. I Hornborgasjön rastar och genom Hornborgabäckenet flyttar mellan 40 000 – 50 000 tranor varje vår. Från Hornborgasjön sprider de sig solfjäderformigt mot väst, norr och öst. En del

av tranornas sträck går upp över Nordbillingen. Tranan är en så kallad termikflyttare, vilket innebär att hon, som en segelflygare, söker sig till en varmluftbubbla för att ”ta hissen” till höga höjder och därifrån glidflyga vidare. Detta för att minimera energiåtgången. Alla fåglar drivs av tanken att spara energi under flyttningen. Tranan är annars en utomordentlig flygare och kan, med ”vältankad motor” flyga uthålligt med en hastighet av 70 km/tim.

I Hornborgasjön rastar i dag 3000 – 4000 sångsvanar. Dessa är lågflygare och flyttar vidare över Billingen mot Östen, som är nästa goda våtmarkslokal. Därefter kommer Ymsen men framförallt Kvismaren och Tysslingen. En stor mängd gäss rastar i Hornborgasjön och fortsätter mot Östen. Här sker dessutom hela tiden ett utbyte med återkommande förflyttningar.

År 2002 häckade havsörn för första gången på 150 år vid Hornborgasjön. Häckningen har därefter fortsatt med gott resultat varje år. Under vintern matas örnnarna i södra delen av Hornborgasjön. Detta lockar ett 20-tal örnnar till den lättåtkomliga och giftfria maten. Havsörnen är ingen flyttfågel. Den kanske kan benämnas som ”pendlare”. Örnnarna rör sig över Billingen bl.a. mellan Östen och Hornborgasjön. Av det nämnda framgår det att vi har en flyttfågelkorridor över Nordbillingen

men även bofasta och ”strövande” fåglar, som rör sig i de förhållandevis människofria skogarna. De ovan nämnda är bara en bråkdel av alla de olika fågelarter, som använder korridoren. Att i detta område placera en vindkraftsindustri är fullständigt befängt och dessutom omdömes- och hänsynslöst. I andra länder, där man inte ”smetar ut” vindsnurrorna över hela landskapet, utan ödelägger mer koncentrerade områden, har man ibland också kommit helt fel. Ett sådant är Smölan vid Bergen i Norge. Där har man under en tid av knappt fem år slagit ihjäl 38 havsörnar! I USA där man är först med det mesta, byggde man redan för 20 år sedan en vindkraftsindustri i Alta Mont-passet i norra Kalifornien. Detta trots ihärdiga protester från ornitologerna då placeringen hamnade mitt i en välkänd flyttfågelkorridor. Hittills har vindsnurrorna där dödat mellan 35 000 och 100 000 fåglar. Den stora spridningen i siffrorna beror på att det är svårt att hitta alla döda fåglar. Man måste kontrollera ett mycket stort område och man bör söka även nattetid. Anledningen är att kråkor, korpar och rävar snabbt tillgodogör sig kadavren. Större fåglar är lättare att hitta och man vet, att man slagit ihjäl mer än 1000 kungsörnar! I Sverige är Gotlands kommun den enda som är vindkraftstätare än Skara. På Gotland har man hittills dödat 4 kungsörnar och 6 havsörnar. Vindkraften är och förblir vårt lands största miljökatastrof!”

4. I den utmärkta Samrådsremiss som Samhällsbyggnadskontoret utarbetat framgår det att de planerade vindkraftparken kommer att dominera hela landskapsbilden som även omfattar själva Skara. Domkyrkan i Skara som är 65 meter hög och som nu dominerar Skaras siluett kommer att blekna i skuggan av de planerade vindkraftverken på Horshaga och Billingen. Skara får med de planerade vindkraftverken en helt ny exteriör identitet. Den totala investeringskostnaden uppgår till 245 miljoner kronor. Det torde vara en av de största investeringarna som någonsin gjorts i Skara kommun. Resultatet blir också kolossalt – sju roterande 150 m höga blinkande vindkraftverk på toppen av Billingen som kommer att ses från Mariestad i norr till Falköping i söder, från Skara i väster till Skövde i öster. Skaraborgs län kommer att förvandlas från ett bondelandskap till ett industrilandskap.

5. Sverige står inför en omfattande utbyggnad av vindkraften, men hur bråttom är det? Bör kritik tas på allvar ”medan tid är” eller gäller det att bygga ut ”medan tid är”, innan politikens vindar vänder. Detta kunde läsas i en inbjudan till ett forskningssymposium om vindkraftsbuller anordnat av Ljudmiljöcentrum vid Lunds universitet. Symposiumet gick av stapeln den 25 mars och var mycket välbesökt. Under symposiet framkom att boendes oro för buller från vindkraftverk är befogad

och det värsta var att inte bli trodd, när man klagade på störningar från närliggande vindkraftverk. Forskning vid Karolinska Institutet visade att bullret från vindkraft är underskattat. Ljud från vindkraftverk stör mer än buller från både vägar och flyg vid motsvarande ljudstyrka. Var tredje person uppger att de blir störda eller mycket störda även om bullret inte får överskrida 40 dBA intill bostaden. Sömnproblem har rapporterats i större omfattning. Stabilare atmosfärförhållande kväll och natt leder också till ökade bullernivåer samtidigt som bakgrundsljudet sjunker.

Forskning från Aalborgs universitet i Danmark visade att det lågfrekventa ljudet (0 – 200 Hz) är betydligt mer påtagligt från större verk över 2,3 MW och sprids en betydligt längre sträcka. Gräns 35 dBA vid 800 – 2000 m jämfört 400 m från små verk. Vid symposiet belystes upplevda hälsoeffekter av lågfrekvent buller från stora vindkraftverk men där det fortfarande saknas vetenskapliga studier i Sverige. Om man lämnar symposiet och beaktar hälsoeffekter av den akustiska strålningen från stora vindkraftverk, där det lågfrekventa ljudet sannolikt har en stor orsak, så förstår man den oro som sprider sig bland blivande grannar till vindkraftverk. Störd nattsömn, huvudvärk, yrsel, tinnitus, koncentrationssvårigheter, högt blodtryck, hjärtkärlsjukdom har rapporterats som ett Wind turbine syndrome i USA och har lett till krav om skyddsavstånd på minst 2 km. Här kan

noteras att Australien redan anammat hälsoeffekter från stora vindkraftverk och har ett skyddsavstånd på 2 km och i Frankrike 1,5 km. I Tyskland har man ett gränsvärde på 35 dBA. The Wind turbine syndrome är liktydigt med det Metabola syndromet, där Sahlgrenska universitetssjukhuset har kunnat visa hur stress kan leda till hälsoeffekter med bl.a. utveckling av diabetes och hjärtkärlsjukdom. Stressfaktorer såsom störd sömn bearbetas i hjärnan, som signalerar till hypofys och binjurar om insöndring av stresshormoner cortisol och adrenalin, som i ökad mängd orsakar nämnda sjukdomar. Det tog tjugo år innan dessa samband kunde visas. Det var först på 50-talet man kunde visa att rökning orsakar lungcancer och först ett 20-tal år senare även hjärtkärlsjukdom. Även asbest som orsak till cancer var en sen upptäckt. På samma sätt måste den akustiska strålning från vindkraftverk närmare utredas. I nuläget måste grannar till blivande vindkraftverk ha som krav att verken inte kommer närmare deras bostad än 2 km. Alternativet är ett stopp i fortsatt utbyggnad tills vi vet resultatet från vetenskapliga studier. Någon kunskap finns ännu inte hos tillstånds-/tillsynsmyndigheter.

Holm och Lindhé avslutar sitt remissvar med en förhoppning om att Skara kommun inte antar den fördjupade översiktsplanen.

Bemötande och kommentarer:

Vad gäller behovet av förnybar, koldioxidsnål energi

hänvisar Samhällsbyggnadskontoret till Energimyndigheten. Produktion och användning av elenergi är inte längre enbart en nationell angelägenhet. Det nordiska elsystemet med Sverige, Finland, Norge och Danmark har förbindelser till Tyskland, Estland, Ryssland, Nederländerna och Polen. Vårt land, och inte minst Västra Götaland, har enligt vindkarteringar stora vindresurser. Inom Skara kommuns geografiska gränser finns förutsättningar att med vindkraft producera mer elenergi än vad som används inom området på årsbasis. Det är naturligt att vissa områden, med bra förutsättningar för storskaligt vindbruk, exporterar el till andra.

I skrivande stund har elcertifikaten som följer marknaden sjunkit till 15 öre kWh, vilket kullkastar Holm/Lindes ekonomiska beräkningar. Bolagets eventuella lönsamhet är oväsentligt i plansammanhanget. De ekonomiska vinsterna eller förlusterna för verksamheten tas inte upp i detta sammanhang. Det är dock uppenbart vindkraften även är ekonomiskt gångbar, eftersom det är en energikälla som byggs ut kraftigt i både rika och fattiga länder. I Kina har vindkraften fördubblats varje år under den senaste femårsperioden och landet har nu passerat USA som största vindkraftproducent. Indien ligger på femte plats. (Källa: GWEC – Global Wind 2011 Report.).

Frågor vad gäller fågelliv kommer att analyseras mer utförligt under länsstyrelsens tillståndsprocess. Även för frågor som gäller påverkan på människors hälsa, med avseende på buller i olika frekvenser, blir själva miljöprövningen avgörande. Om

etableringen får ett tillstånd kommer det följas av villkor som reglerar miljöpåverkan till en nivå som är acceptabel enligt svensk lagstiftning. Samhällsbyggnadskontoret konstaterar här bara att betydligt färre människor lär bli bullerstörda av en vindkraftspark uppe på Nordbillingen än om motsvarande vindkraftverk placerades ute på slätten där det är tätare mellan bostadshusen.

De i detta sammanhang viktigaste synpunkterna från Holm och Lindbé rör landskapsbilden. En framtida världsarvsansökan för kambrosiluoområdet i centrala Skaraborg kan mycket väl försvåras om storskaligt vindbruk ökar i området. Unescos expertorgan för kulturmiljövård och världsarvskonventionen skrev i höstas till Mörbylånga kommun på Öland och varnade för att en omfattande satsning på vindkraft kan leda till att området med Stora Alvaret och Ottenby kan förlora sin status som världsarv.

Det handlar nu inte om sju 150 meter höga verk på Nordbillingen, utan om sex 190 meter höga verk. Den fördjupade landskapsanalys som medföljer översiktsplanen visar att verken syns vida omkring, samtidigt som de i närområdet inte framträder på samma sätt på grund av att berget och skogen skymmer. Antagandet av den fördjupade översiktsplanen för Nordbillingen innebär, att man vid en sammanvägning av motstående intressen på en generell nivå, ändå anser att fördelarna med vindbruket väger tyngst.

Naturskyddsföreningen Skara (2011-04-14)

Naturskyddsföreningen Skara anför i huvudsak följande. Föreningens syn på vindkraft är i all-

mänhet positiv eftersom den inte leder till någon ökning av växthuseffekten, nedsmutsning eller annan sådan negativ miljöpåverkan. Föreningen anser att den visuella miljöpåverkan är en fråga om tycke och smak för varje enskild person och tar inte ställning vare sig för eller emot den föreslagna vindkraftsetableringen ur estetisk synvinkel. De anser att placeringen är godtagbar med hänsyn till miljöpåverkan på människor och flora i området.

Naturskyddsföreningen anser att placeringen är problematisk ur fågelsynpunkt eftersom platsen ligger på rak linje mellan Hornborgasjön och sjön Östen. Platsen ligger mitt i det stråk som många flyttfåglar använder i sin flyttning mot häckningsplatser i norr eller övervintringsplatser i söder och som därmed har nationell och internationell betydelse. Det är också viktigt att utreda påverkan på fladdermöss som dras till vindkraftverken på grund av insektstillgången kring verken.

Naturskyddsföreningen menar att de undersökningar som hittills gjorts, och de som pågår är helt otillräckliga för att få svar på ovanstående frågor och begär att det i den fördjupade översiktsplanen ska ingå en seriös och oberoende studie över olika fågelarters utsatthet i det föreslagna området. Studien bör ske heltäckande under hela sträcksäsongen vår och höst samt även omfatta studier av nattsträcken.

Under förutsättning att undersökningen får till resultat att riskerna för sträckande fåglar är inom acceptabel nivå ur fågelskyddssynpunkt, är Naturskyddsföreningen positiva till etableringen på föreslagen plats.

Bemötande och kommentarer:

Samballsbyggnadskontoret noterar att Naturskyddsföreningen ser positivt på vindbruk och inte tar ställning vare sig för eller emot den föreslagna vindkraftsetableringen ur estetisk synvinkel. Vad gäller detaljerad kunskap om påverkan på fåglar och fladdermöss hänvisas till länsstyrelsens prövning. Den fördjupade översiktsplanen ger endast en av förutsättningarna för att etablera vindkraftverk på ett begränsat område.

Vattenfall Eldistribution AB (2011-04-15)

Vattenfall Eldistribution AB konstaterar att deras anläggningar ligger relativt långt från verken men generellt gäller riktlinjer och avstånd enligt följande:

Vattenfall flygbesiktigar alla luftledningarna med en spänning från 10 kV. Riktlinjer för flygbesiktning tas fram av Transportstyrelsen.

För att minimera olycksrisken vid flygning bör det horisontella avståndet från hinder till kraftledning uppgå till minst 100 meter för

- Vindkraftverk med en höjd av högst 50 meter
- Master över en höjd av 50 meter utan stag

Samt ett avstånd av 200 meter till kraftledning för

- Vindkraftverk högre än 50 meter
- Master över en höjd av 50 meter och alla master med stag

Ur telesynpunkt har Vattenfall inget att erinra mot byggnationen av vindkraftverken enligt alter-nativ 1 (huvudalternativ), under förutsättning att verken placeras i enlighet med nu angivna koordinater. Kommer verken att få en annan placering önskar Vattenfall få lämna synpunkter på detta. Vattenfall har ett radiolänkstråk i närheten av verken som kan påverkas vid annan placering.

Vattenfall påtalar att det i handlingarna beskrivs hur verken via markkabel ska anslutas ner mot stationen i Berga (IT 13703 Varnhem). Vattenfall som äger överliggande nät vill påpeka att nätet är i behov av förstärkning/ombyggnad i olika omfattning beroende på hur stor effekt som ska installeras.

Under förutsättning att ovanstående uppfylls tillstyrker Vattenfall planen.

Bemötande och kommentarer:

Skrivelsen har översänts till Vallebygdens Vind AB för kännedom och eventuella kommentarer eller åtgärder.

Svenska Turistföreningen STF (Skara- Götenekretsen) (2011-04-18)

STF, Skara- Götenekretsen, har efter att remissen

behandlats vid möte med STF-kretsens styrelse den 14 april 2011 följande kommentarer till förslaget:

- Vindkraftverken har vuxit kontinuerligt i storlek och utgör därmed ett alltmer påtagligt inslag i landskapsbilden.
- I vårt verksamhetsområde (Skara/Götene kommuner) har vindkraften hittills etablerats i odlingslandskapet, mestadels i åkermark. Nu föreslås etablering i skog, som är allemansrättsligt tillgänglig och både viktig och intressant för bl.a. rörligt friluftsliv och olika former av skogssport.
- Den föreslagna lokaliseringen på Nordbillingen innebär, såvitt vi känner till, för första gången en etablering på högplatån på ett av landets världsunika kambrosiluriska platåberg. Därmed skulle vindkraftverken få en helt annan, och mycket mer påtaglig, inverkan på landskapsbilden, jämfört med etableringar i odlingslandskapet.
- Vi är medvetna om att remissen avser en planändring inom Skara Kommun och i nuläget inte är en tillståndsprövning till etablering av en vindkraftpark.

STF, Skara- Götenekretsen avslutar sin skrivelse enligt följande:

Vårt beslut – Skara - Götenekretsen av STF förutsätter att den föreslagna fördjupade översiktsplanen med tillhörande villkor och med möjlighet till etablering av en vindkraftpark uppe på platåberget Billingen, inte får inkräkta på allemansrätten och

tillgängligheten eller det rörliga friluftslivet och aktuell skogssport i planområdet.

Bemötande och kommentarer:

Vad gäller synpunkter på landskapsbilden hänvisas till tidigare kommentarer ovan.

På det begränsade området under och några hundratals meters radie runt vindkraftverken finns risk för iskastning under speciella väderförhållanden. Detta kan inverka på tillgängligheten inom planområdet. Om isbildning visar sig utgöra ett reellt problem kan kraftverken utrustas med särskilda isensorer och nedisningsutrustning. För övrigt inskränks inte allemansrätten eller det rörliga friluftslivet enligt Samhällsbyggnadskontorets bedömning.

Bengt Pettersson, Varnhem (2011-04-20)

”Remissvar ang fördjupad översiktsplan för en sk vindkraftpark på Nordbillingen. Jag har tagit del av samhällsbyggnadskontorets förslag till fördjupad översiktsplan och förslag till revidering av kommunens vindkraftpolicy från 2005 och lämnar här mina synpunkter.

Ang landskapsbilden

Enligt min åsikt har Skaraborg ett unikt och vackert landskap där platåbergen höjer sig över slätten. Den obrutna horisonten i landskapet är viktig för intrycket och är en naturtillgång som bör värdesättas. När jag ser de olika bilderna som

presenterats av Vallebygdens Vind AB och hur de höga vindkraftverken tornar upp sig och hur mycket vyn förändras på många platser tycker jag vindkraftverken stör - det vore sorgligt om man ändrade översiktsplanen. Jag tycker att det är viktigt att kommunen värnar den hittills obrutna horisonten och bevarar Billingens unika horisontlinje som är 3 mil lång!

Ang vindkraft på Nordbillingen

Det finns ett uråldrigt internationellt flyttstråk av stor dignitet som sträcker sig från Sydeuropa ända upp till ryska ishavskusten där Hornborgasjön är en viktig rastplats under fåglarnas långa flyttväg. Ett massivt flyttsträck med svanar, gäss och änder m fl våtmarksarter passerar över Nordbillingens platå vår och höst, dag och natt på väg till och från den med skattemedel restaurerade Hornborgasjön. Våtmarksfåglar i stora mängder använder Hornborgasjön som rastplats under den långa flytten och det är stor omsättning på fågel under hela flyttsäsongen. I nuläget finns inget problem eller hinder för fåglarna när de passerar Nordbillingen. Den nuvarande översiktsplanen tillåter inte vindkraft på Nordbillingen och det har hittills skyddat flyttfåglarna som flyger igenom luftrummet över platån. En vindkraftpark på Nordbillingen skulle innebära en stor fara för flyttfåglarna och är därmed enligt min uppfattning helt oacceptabel ur fågelskyddssynpunkt. Den nu planerade 150

m höga vindkraftparken med roterande vingar på 270-metersnivån, skulle innebära att flyttfåglarna möter en bred och hög barriär i luftrummet. Ett obekvämt scenario särskilt vid dimma eller låg molnbas på platån och nattetid. Fågel på nattsträck hörs i mörkret passera Varnhem med samma riktning som de fåglar som flyttar under de ljusa timmarna. Jag har lång erfarenhet av fågel och fåglars vanor samt flyttsträcket i området och mina samlade kunskaper ligger till grund för min åsikt i frågan.

Ang kommunens vindkraftpolicy och frågan som ställs kring landskapsbilden anser jag att kommunen bör värna om landskapsbilden och bevara platåbergets horisont obruten. Att kommunen inte skall medge vindkraft på Nordbillingen utifrån hänsyn till flyttfågel. I det fallet att kommunen ändrar nuvarande vindkraftpolicy och medger vindkraft på Nordbillingen är det viktigt att kommunen tillsammans med länsstyrelsen verkar för att en oberoende seriös heltäckande inventering av flyttfågelsträcket inkl nattsträcket blir genomförd under två åtföljande år och utförd av ett team av kompetenta ornitologer samt att resultatet avvakts innan etableringen tillåts.

Fåglarnas flyttväg till och från häckningsplatserna i norr och övervintringsplatserna i söder. Genom Hornborgabäckenet går ett uråldrigt internationellt flyttstråk som flyttfåglar följt genom

generationer. Hornborgasjön är en viktig rastplats för våtmarksarter inom detta flyttstråk. På vårsträcket kommer flyttfåglarna från övervintringsområden i sydvästra Europa och passerar Hornborgabäckenet på väg till häckningsområden i norr eller nordost. Slutdestinationen är Norge, Norrlands inland, Varangerhalvön, Kolahalvön, Ryska ishavskusten och norra Finland. Från Hornborgasjön fortsätter fåglarna vidare. Huvudsträcket går mot nordost över Varnhem och Nordbillingen och fortsätter vidare upp genom Sverige och går ända upp till ryska ishavskusten. Många av Hornborgasjöns rastande fåglar har en lång flyttväg till sina häckningsplatser. På höststräcket kommer flyttfåglarna tillbaka från häckningsområdena i norr eller nordost och fortsätter mot sydväst ner till Sydvästeuropa. Det stora huvudstråkets riktning på hösten är från nordost mot sydväst.

Hornborgasjön - en rastplats för flyttande fåglar utmed flyttsträcket

Hornborgasjön har efter restaureringen blivit en av Nordeuropas bästa rastlokaler och är med sitt näringsrika vatten en magnet för flyttande våtmarksarter såsom t ex änder, gäss, svanar och vadare. Fåglarna rastar i sjön olika antal dagar beroende på art. De äter de ljusa timmarna för att hitta maten. När fettreserverna är fyllda och det är rätt flyttväder flyttar de vidare. Många flyttar vidare i skymningen eller nattetid t ex vissa

andarter. Det är en ständig omsättning av fåglar under hela flyttsäsongen och det rör sig om stora antal. Antalet rastande simfåglar i Hornborgasjön har ökat markant efter restaureringen enligt de standardiserade inventeringar som bedrivits sedan 1993 i fågelstationens regi (Abrahamsson). En del arter ser man aldrig flytta. Plötsligt finns de där i stort antal och lika plötsligt är de borta. Nattsträck är förklaringen.

Referenser och artiklar:

Åke Abrahamsson, Rastande simfåglar i Hornborgasjön 2009 Grus Nr 3, sid 12-17. VgOF Meddelanden från Hornborgasjöns fältstation/Naturvårdsverkets Hornborgadokument

Flyttsträcket över Varnhem mot Nordbillingen
Flyttsträcket går rakt över vår fastighet på Borregårdsvägen i Varnhem. Med fri sikt mot Sydbillingen - Ulunda - Himmelsberget - Norra Lundby och Hornborgasjöns strandskog behärskar jag en stor sektor av flyttsträcket. Jag har hållit flyttsträcket under uppsikt under 25 års tid och de senaste 10 åren har jag som pensionär kunnat följa fågelsträcket mer effektivt. Mycket fågel passerar Varnhemstrakten under flyttsäsongen höst och vår. Flyttsträcket är mycket oregelbundet och utdraget i tid under flyttsäsongen. Fågel kommer stötvist. Olika arter sträcker vid olika tider och väder och vind har stor inverkan på flyttningen. Vissa dagar vid lämpligt

väder är flyttsträcket intensivt och andra dagar är det tomt på flyttande fågel. Det finns inga speciella tider när flockarna är mer frekventa utan fågel kommer alla tider på dygnet under flyttsäsongen.

På vårsträcket lyfter de rastande fåglarna från Hornborgasjön, de kommer lågt och tar höjd när de når Varnhem, passerar och försvinner ur sikte med riktning mot NO och fortsätter upp mot Nordbillingsplatån. På natten hör jag ofta fågelläten eller vingbrus över huset i mörkret och jag hör fåglarna försvinna i samma riktning.

Exempel på arter som flyttar dagtid mot NO och därmed Nordbillingen och skall vidare till sina häckningsområden är följande:

Svanar, gäss som flyttar dag och natt passerar dagtid på c:a 100 meter över Varnhem med riktning mot NO och tar höjd ytterligare 50 m för att passera Nordbillingsplatån. Änder är nattflyttare. Dagtid ses sporadiskt mindre flockar flytta mot NO på 100 m höjd Tranor är termikflyttare. På våren kommer tranor från Trandansen och passerar högt över Varnhem på 500-1200 meters höjd. På hösten däremot kommer tranorna från N eller NO d v s via Nordbillingen på betydligt lägre höjd när de glider ner för landning i norra delen av Hornborgasjön. Flera tusen tranor samlas på hösten i norra delen av Hornborgasjön och övernattar där från slutet av augusti till mitten av oktober. Vadarfåglar. Enstaka

stora flockar av storspövar 100-180 st har noterats under senhösten på väg mot NO på 100-150 m:s höjd. Småflockar av tofsvipor kommer på sensommaren och hösten från NO på 50-100 m:s höjd och flyger mot SV. Måsfåglar. Flockar av skrattnåsar kommer under sensommaren från NO på 50-100 m och försvinner ner mot Hornborgasjön.

Trastar, starar, bofink och bergfink m fl tättingar ses under höststräcket komma dagtid från NO i avsevärda mängder vissa dagar 10 000 tals och flyga vidare mot SV 30-200 m. Flyghöjden varierar beroende på väder. Ringduva ses komma i stora flockar från NO under september-oktober, 50-200 m högt och ibland högre. Dessa fortsätter mot SV. Rovfåglar. Flyttar dagtid och kommer på höststräcket från N eller NO och flyttar mot SV. De använder termikvindar. Under vissa väderförhållanden med sydvästliga vindar och när termik saknas sträcker ormvråkar, fjällvråkar, kärrhökar, fiskgjusar samt då och då enstaka havsörnar och kungsörnar längs Sydbillingen på sin väg mot SV och rovfåglarna utnyttjar de uppvindar som bildas över slutningen och glider vidare. De kom från N eller NO.

Mina sträckobservationer finns registrerade i fältanteckningsböcker (37 st) där jag noterat data kring observationen såsom datum, tid, art, flockars storlek, höjd, flygriktning och väderförhållanden mm. Detta material finns ej publicerat, men jag

ställer gärna upp och informerar om det jag vet, om intresse finns.

Vindkraftpark på Nordbillingen = en barriär och ett stort hinder i luftrummet

Min bestämda uppfattning är att Nordbillingen är ett område som inte lämpar sig för vindkraft eftersom platsen för lokaliseringen ligger i linje med det internationella flyttsträcket. Fåglarna kan sina flyttvägar och håller färdriktningen med sin "inre kompass" för att nå sina häckningsområden respektive övervintringsområden. De håller en rak kurs men vid stark vind sker vindavdrift.

Sträckande flyttfåglar flyger olika högt beroende på väder och vind. Alla arter som följer flyttsträcket via Nordbillingen inom den sektor som de roterande vingarna täcker löper en uppenbar risk att kollidera. Närheten till Hornborgasjön gör att flyttfåglarna kommer relativt koncentrerat upp på plattan eftersom de inte hunnit spridas i bredd. Sydvästlig vind beskrivs vara förhärskande på platsen och det innebär att vingarna vanligen kommer att rotera vinkelrätt mot fåglarnas flygriktning. De kommer att således täcka en avsevärd sektor i fåglarnas flyttväg vilket även bilderna från Vallebygdens Vind AB visar. Det blir en bred barriär som flyttfåglarna måste ta sig förbi. Dagtid är det ett stort hinder att runda för flyttfåglarna om de upptäcker faran i tid. Vid dis, dimma eller låg molnbas som är vanligt i området under flyttssäsongen är risken för kollisioner

uppenbar. Likaså i skymning och i mörker pga. mycket nedsatt sikt. Fågelsträcket nattetid utmed flyttsträcket är omfattande, men det är okänt hur det passerar i trakten, men utifrån ljuden jag hör i mörkret från flyttfåglar finns det ingen anledning att tro att det skulle ha en annan riktning än dagsträcket. En vindkraftpark innebär att fåglarna möter vindkraftverk grupperade i djupled med roterande vingar. Svanar och gäss är tunga fåglar som inte har så lätt att manövrera undan likaså änder som passerar platsen i mörker. Ett mycket obehagligt scenario som jag uppfattar situationen."

Bengt Pettersson beskriver vidare sin bakgrund som ornitolog och sträckobservatör och framhåller att fågel har varit hans huvudintresse sedan 1953, och fortsätter:

"Kring det aktuella vindkraftprojektet och behovet av en inventering Vindkraft och fågel är en vanlig konfliktsituation vid etableringar. Situationen vid den här lokaliseringen är unik pga. flyttsträcket. Jag har tidigt slagit larm till ledningen till Vallebygdens Vind AB om flyttsträcket och vid ett samrådsmöte informerat om det jag vet. Projekteringen har fortsatt och tillståndsansökan har inlämnats till länsstyrelsens miljöskyddsmyndighet. Det saknas uppgifter kring fågellivet i miljökonsekvensbeskrivningen och den bedömning utredaren har gjort att det blir ringa negativ påverkan

på fågel stämmer enligt min bedömning bara när det gäller häckfågel på platsen.

Miljökonsekvensbeskrivningen kring vindkraftparken kompletteras nu med en pågående fågelutredning med syfte att ge en bild av fågellivet på platsen för den tänkta lokaliseringen. Det är en enmansutredning med ett fåtal tillfällen i fält som kommer att pågå under en kort period viken är helt otillräckligt för att ge en bild av flyttsträcket över platsen. Därför har det känts angeläget att belysa fågelsträcket och sambanden och hotet jag ser samt ge min bild av flyttsträcket genom att beskriva mina sträckobservationer i Varnhem eftersom dessa fåglar flyger via Nordbillingplatån utifrån den riktning jag ser att de har när de passerar. Jag bistår gärna med mer information om flyttsträcket om det skulle behövas.

För att få fram en rättvisande bild av ett flyttfågelsträck av denna typ behövs ett team av erfarna och kunniga sträckobservatörer som gör en heltäckande inventering dagtid. Inventeringen bör pågå under hela flyttsäsongen vår och höst för att täcka in olika fågelarters flyttning och två år i rad pga. att det kan bli stora variationer olika år. Nattsträcket är frekvent men kan inte observeras och kan möjligen täckas in med hjälp av radarspaning.

Utifrån det jag beskrivit är det min förhoppning

att Skara kommun väger in fågelaspekten och nogra begrundar konsekvenserna för flyttfågel och behåller nuvarande vindkraftpolicy att inte medge vindkraft med tillägget - "av hänsyn till flyttfågel".

Bemötande och kommentarer:

Den kunskap som Bengt Pettersson redovisar bör väga tungt i den tillståndsprövning länsstyrelsen ska göra, där motstående intressen ska vägas mot varandra.

När det gäller landskapsbilden påpekar Bengt Pettersson att Billingens horisontlinje är 3 mil lång. Vindkraftparken, med sex 140 meter höga torn och 50 meter långa vingar, kan komma att uppta 0,05 % av den horisontlinjen. Detta kan uppfattas som en försvinnande liten del av horisonten och ett acceptabelt intrång på grund av nyttan med verksamheten. Det är dock ett brott på linjen, precis som den idag existerande 326 meter höga radio- och TV-masten.

Falköpings kommun (2011-05-18)

Falköpings kommun har inget att erinra mot den föreslagna etableringen av en vindkraftspark på Nordbillingen i Skara kommun.

Länsstyrelsen (2011-05-18)

Länsstyrelsen anför följande (*texten kommenteras fortlöpande*):

”Länsstyrelsen skall vid samråd om översiktsplan särskilt ta till vara och samordna statens intressen och därvid bl.a.

- verka för att riksintressen tillgodoses - 3 och 4

kap miljöbalken (MB)

- ge råd om tillämpningen av 2 kap plan - och bygglagen (PBL)
- verka för att mellankommunala frågor samordnas på lämpligt sätt
- ge råd om sådana miljö- och riskfaktorer som bör beaktas

Länsstyrelsen skall ge till känna sin uppfattning om man befarar att någon bebyggelse blir så olämplig att eventuellt senare ingripande med stöd av 12 kap PBL kommer att aktualiseras. En översiktsplan som vunnit laga kraft är vägledande för kommande beslut. För att den skall kunna vara vägledande i alla delar, är det viktigt att kommunen och staten är överens om sådant som berör statliga intressen. Den föreliggande fördjupade översiktsplanen skall efter samråd och utställning antas av kommunfullmäktige.

Tidigare planering

Bakgrund

Miljö- och byggnadskontoret fick i augusti 2001 i uppdrag att utarbeta en policy för utbyggnad av vindkraften i Skara kommun. Av kommunfullmäktiges antagandebeslut beträffande ÖP 2005 och avsnittet vindkraft, framgår att den mycket enkla policyn som arbetades fram av miljö- och byggnadskontoret skulle ingå i översiktsplanen. Av handlingarna framgick att kommunen, när det gäller att uppföra vindkraftverk, i princip är

positiv till vindkraftverk i väster, men negativt till vindkraftverk i öster.

Av beskrivningen tillhörande kommunfullmäktige beslutet från 2005, beträffande vindkraftspolicyn framgår att de framtagna riktlinjerna ska gälla i ärenden som rör vindkraftverk. Samhällsbyggnadsnämnden beslutade den 23 januari 2007 om en revidering av den gränslinje där landskapsbild, och skyddsavståndet till bebyggelse reglerades till en mindre utökning av områdets storlek.”

Kommentar:

Samhällsbyggnadskontorets beslut 2007-01-23 handlade inte om någon revidering. Det var istället en precisering av det som stod i Översiktsplan 2005. För att tydliggöra översiktsplanens intentioner drogs en gränslinje mellan generellt lämpliga och generellt olämpliga området för vindbruk. Explicit pekades området runt Händene kyrkby och åsen vid Skånings-Åsaka ut som olämpliga områden för vindbruk.

Länsstyrelsen fortsätter:

”Nämnden påtalade i sitt beslut om att den nämnda gränsen är en riktlinje och att ett underlag för samhällsbyggnadsnämndens beslut i varje enskilt fall. Nämnden hävdade att avvikelse alltid måste kunna göras, bl.a. beroende på att olika typer av verk har mycket olika omgivningspåverkan. Det nu aktuella förslaget till

fördjupningen av översiktsplanen för vindkraftspark avser att ge de nya riktlinjerna en formell status för kommunens ändrade ståndpunkt.”

Kommentar:

Här har uppstått ett missförstånd. Samhällsbyggnadsnämndens policybeslut 2007 handlar inte om att ge status till någon ändrad ståndpunkt. Nämndens resonemang om riktlinjer och avvikelser är enbart en allmän beskrivning av att översiktsplaner och policies inte är juridiskt bindande, men starkt styrande, för beslutsfattarna. För att ett bygglov eller ett beslut enligt miljöbalken ska gälla krävs en prövning i varje enskilt fall. Mindre gårdsverk, under 50 meter, kan exempelvis placeras på fler platser i kommunen än 190 meters verk. Kommunen ändrade alltså inte ståndpunkt 2007. Den NU föreslagna fördjupade översiktsplanen, över ett begränsat område på Nordbillingen, innebär dock ett avsteg från de hittillsvarande riktlinjerna.

Länsstyrelsen:

”Sammanfattning

Länsstyrelsen konstaterar att det enligt gällande översiktsplanen 2005 bedöms som olämpligt att uppföra vindkraftverk och att den nu ändras för att medge uppförande av vindkraftverk på Nordbillingen. Länsstyrelsen anser att det krävs en mer övergripande och utvecklad landskapsanalys för bedömning av tåligheten för Nordbillingen med avseende på vindkraftverk och för att kunna bedöma vindkraftverkens påverkan på riksintressena för naturvård och friluftsliv.”

Kommentar:

Samhällsbyggnadskontoret instämmer i detta krav och har begärt en mer utvecklad landskapsanalys. En sådan har den 1 mars 2012 lämnats in och finns i planens miljökonsekvensbeskrivning.

Länsstyrelsen:

”Den tänkta vindkraftsparken planeras till en plats som är belägen mycket nära Sjömossen. Sjömossen ingår i den nationella myrskyddsplanen och utgör därmed ett planerat naturreservat. Enligt en genomförd teknisk analys av föreslagen vindkraftsanläggning på Nordbillingen så kommer delar av vindkraftprojektet att medföra störningar på Försvarmaktens tekniska system (Vindkraftverk 1 och 4). Dessa två vindkraftverk måste flyttas söder/sydväst om verk 2 och 3 för att de ska kunna godkännas av Försvarmakten.”

Kommentar:

Verksambetsutövaren har justerat placeringen i enlighet med Försvarmaktens senaste synpunkt och Försvarmakten har skrivit att det inget finns att erinra mot de nu aktuella koordinaterna.

Länsstyrelsen:

”Allmänt om förslaget
Länsstyrelsen lämnar här dels synpunkter på processen för framtagande av vindkraftspolicyn och dels på samrådsunderlaget till den föreslagna

fördjupningen av översiktsplanen för vindkraftspark på Nordbillingen.

När förslag till översiktsplan eller till ändring av planen upprättas, skall kommunen, enligt 4 kap. 3§ PBL, samråda med Länsstyrelsen samt regionplaneorgan och kommuner som berörs av förslaget. De myndigheter samt de sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget skall beredas tillfälle till samråd.

Syftet med ett samråd för översiktsplan är, enligt 4 kap. 4§ PBL, att förbättra beslutunderlaget och att ge möjlighet till insyn och påverkan. Under samrådet bör motiven till förslaget, planeringsunderlag av betydelse samt förslagets innebörd och konsekvenser redovisas.

Resultatet av samrådet och förslag med anledning av de synpunkter som har framförts skall redovisas i en samrådsredogörelse.

År 2005 antog kommunfullmäktigeförsamlingen i Skara kommun, kommunomfattande översiktsplanen inklusive vindkraftspolicyn. Inför beslutet gjordes en omfattande samråd med myndigheter, organisationer och allmänheten. Program, riktlinjer och rekommendationer o.d., som bilagor till översiktsplanen Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 2007-01-23 att

revidera/komplettera vindkraftspolicyn.

I samband med revideringen/kompletteringen av vindkraftspolicyn anges bl.a. att:

”riktlinjerna inte är bindande för

samhällsbyggnadsnämndens prövning.

Nämnden både får och skall avvika från dem när det finns sakliga skäl, beroende på förutsättningarna i varje enskilt fall.”

Länsstyrelsen anser att dessa revideringar/kompletteringar är av så stor allmänt intresse att de dels återigen borde ha föregått med samråd med Länsstyrelsen, regionplaneorgan, kommuner och de myndigheter samt de sammanslutningar och enskilda i övrigt som hade ett väsentligt intresse av förslaget och dels skulle fastställas av kommunfullmäktige.”

Kommentar:

Som tidigare påpekats handlar 2007 års vindkraftspolicy inte om någon revidering av översiktsplanen.

Samhällsbyggnadsnämndens resonemang är enbart en beskrivning av att översiktsplaner och policys inte är juridiskt bindande men starkt styrande för beslutsfattarna. För att ett bygglov eller ett beslut enligt miljöbalken ska gälla krävs en prövning i varje enskilt fall. Enstaka mindre gårdsverk, under 50 meter, måste t.ex. hanteras annorlunda än tillståndspliktiga vindkraftsparkar. Dessa preciseringar av hur översiktsplaner ska tolkas kräver, enligt Samhällsbyggnadskontoret, inga nya samråd med länsstyrelsen.

Länsstyrelsen:

”Detta innebär att gällande översiktsplan från 2005 måste ändras och beslutas av kommunfullmäktige i Skara kommun.”

Kommentar:

Den kommunövergripande översiktsplanen från 2005 ändras inte i denna process. Den ligger fast. Nu görs heller inte något tematiskt tillägg avseende vindbruk över hela kommunens geografiska område.

2009-01-26 fick Samhällsbyggnadskontoret i uppdrag att se över riktlinjerna för vindbruk med hänvisning till förslaget om tolv vindkraftverk på Nordbillingen. Efter ett antal avvägningar landade uppgiften i beslutet 2011-02-14 att samråda om en fördjupad översiktsplan.

Vad som nu görs är att, med hjälp av denna fördjupade översiktsplan över ett begränsat område på Nordbillingen, undersöka om det är Skara kommunfullmäktiges politiska vilja att möjliggöra vindbruk på den aktuella platsen. Om FÖP-Nordbillingen antas finns även förutsättningar för kommunfullmäktige att tillstyrka länsstyrelsens förfrågan i tillståndsprcessen, enligt miljöbalkens 16 kap 4 paragraf. Att utan en fördjupad översiktsplan tillstyrka en etablering på den aktuella platsen vore att nonchalera den gällande översiktsplanen från 2005.

Länsstyrelsen:

”Allmänt intresse

I översiktsplanen skall enligt 4 kap. 1§ PBL,

redovisas de allmänna intressen enligt 2 kap. och de miljö- och riskfaktorer som bör beaktas vid beslut om användning av mark- och vattenområden. Vid redovisningen skall riksintressen enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken anges särskilt,

Av planen skall framgå:

1. grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden,
2. kommunens syn på hur den byggda miljön skall utvecklas och bevaras,
3. hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena och iaktta gällande miljö kvalitetsnormer.

Översiktsplanens innebörd och konsekvenser skall kunna utläsas utan svårighet.

Länsstyrelsen anser inte att kommunen, i tillräcklig omfattning, motiverat varför man har övergett sitt tidigare ställningstagande om vindkraftspolicyn och vilka planeringsunderlag som har använts som grund för det förändrade beslutet. Länsstyrelsen saknar tydliga och motiverade underlag exempelvis en landskapsanalys från kommunens sida för bedömning av lämpligheten av att uppföra vindkraftspark inom ett geografiskt avgränsat område.”

Kommentar:

Översiktsplan 2005, preciserad genom Sambällsbyggnadsnämndens policy från 2007, ger en

övergripande och generell inriktning för etablering av vindkraftverk inom Skara kommun. När ett större projekt annonseras (från början handlade det om 12 vindkraftverk), är det naturligt att mer i detalj studera förutsättningarna. Inte minst behövs en mer utvecklad landskapsanalys än vad som finns i kommunens översiktsplan. Särskilt som länsstyrelsens tillståndsprövning av projektet kräver ett ställningstagande av kommunen på ett tidigt stadium, är det högst motiverat att påbörja en fördjupad översiktsplanering. Detta innebär inte att kommunen övergett tidigare ställningstaganden. Det finns inga beslut i något politiskt organ inom kommunen som hitintills frångått gällande riktlinjer. Om det nu föreliggande förslaget till FÖP-Nordbillingen antas av fullmäktige innebär det ett undantag från de i övrigt fortsatt gällande riktlinjerna för vindbruk inom Skara kommun. Detta beslut föregås av en bred demokratisk process och är föremål för politisk debatt.

Länsstyrelsen:

”Billingen och dess utbredning är iögonfallande från många olika håll och de fysiska förändringar som görs där påverkar landskapet. Det är viktigt att man tar fram en närmare och djupare landskapsanalys av de tänkta fysiska förändringarnas påverkan på detta unika och utbredda landskap.”

Kommentar:

Sambällsbyggnadskontoret har, precis om länsstyrelsens miljöskyddsenshet, krävt in en djupare landskapsanalys. Den bifogas nu planens miljökonsekvensbeskrivning.

Länsstyrelsen:

”Dessutom berör eventuella fysiska förändringar på Nordbillingen i minsta fall två grannkommuner nämligen Falköping och Skövde. Dessa kommuner bör få möjligheten att lämna synpunkter på den kommande landskapsanalysen innan eventuella förändringar ska kunna komma till stånd.”

Kommentar:

Falköpings och Skövdes kommuner ingår i samrådskretsen.

Länsstyrelsen:

”Riksintressen

Området berörs huvudsakligen av två riksintressen nämligen naturvård och friluftsliv. Länsstyrelsen anser att en landskapsanalys som berör ett större område, än vad som redovisas i den nu aktuella planen, måste tas fram för att man ska kunna ta ställning till eventuell påtaglig skada på riksintressena.

Försvarsmakten

Enligt en genomförd teknisk analys av föreslagen vindkraftsanläggning på Nordbillingen så kommer delar av vindkraftprojektet att medföra störningar på Försvarsmaktens tekniska system (Vindkraftverk 1 och 4). Det föreligger därmed uppenbar risk för att en etablering enligt förslaget skulle innebära påtaglig skada på riksintresset för försvaret (se Försvarsmaktens yttrande).

Om dessa två vindkraftverk flyttas söder/sydväst om verk 2 och 3 kan dessa godkännas.”

Kommentar:

Verksambetsutövaren har justerat placeringen i enlighet med Försvarens senaste synpunkt och Försvaret har skrivit att det inget finns att erinra mot de nu aktuella koordinaterna.

Länsstyrelsen:

”Naturvård (3 kap 6§ MB)

Område av riksintresse för naturvård

Nordbillingen - Falköping, Skara och Skövde kommuner

Av beskrivningar tillhörande riksintresse för naturvård för Nordbillingen framgår bl.a. nedanstående:

“Områdets huvuddrag

Nordbillingen omfattar området från vägen Skara-Skövde i söder till Timmersdala i norr. På norra Nordbillingen finns kring Berg ett öppet, omväxlande odlingslandskap på kalkstensplatån. Här finns ett välbevarat kulturlandskap med åkrar, betesmarker, gamla vägar, stenmurar och odlingsrösen samt ädellövskogspartier. Floran är mycket rik på Nordbillings nordvästsluttning och norra platå. Flera rikkärr förekommer. Vid Högsböla finns en träd- och buskbärande äng med stort antal hamlade träd. Mycket artrika naturbetesmarker finns här och på åtskilliga ställen. Bland vegetationstyperna kan nämnas kalkfuktäng, örtrik friskäng och örtrika

torräng med t ex fältgentiana och backmåra. Guckusko finns på flera ställen i ängar och i övergivna ängar. Billingens västsluttning är till stor del klädd med delvis gammal ädellövskog. Vid Melldala finns även barrskog på kalk med en enastående artrik kryptogamflora. Mycket välutvecklade kalktuffbildningar finns även vid Melldala. Dessa har bildat flera ryggar, sänkor och små terrasser (travertinliknande bildningar). Kalktuffbildningen är aktiv. Sluttningen är delvis brant med utpräglade rasbranter. Se vidare område NR 26, Valle.

Vid nordsluttningen finns Timmersdalavallen vars bildningshistoria är mycket omdiskuterad. Den sätts i samband med tappningen för Baltiska issjön. I östsluttningen finns ett mosaikartat landskap med vidsträckt ädellövskog, lundar, mindre kärrartade partier och i södra delen markerade rasbranter. Floran är mycket rik.

Nordbillingen har stora naturvärden genom en mosaik av naturtyper. Området är ett välbesökt utflyktsmål.

Värdeomdöme

Platåberg med diabastäckta kambrosiluravlagringar. Vid Berg finns en kalkstensplatå med ett välbevarat odlingslandskap. Vid Nordbillings nordspets och vid Timmersdala finns tappningen av Baltiska issjön med omdiskuterade bildningar som vallar

och ”omvända” klevlar. På diabasplatån finns bl a Blängsmossen med ett stort myrkomplex med bl a välutvecklade laggar och några mindre orörda barrskogar samt andra våtmarker t ex Sjömossen. I diabasbranterna och strax nedan finns stora ädellövskogar med lång skoglig kontinuitet och enastående rik kryptogamflora. I Melldalaområdet i kalkstensbranten finns stora kalktuffbildningar med extremrikkärr och enastående rika ädellövskogar och granskogar på kalk. Ett flertal extremrikkärr finns i Berg, i Säter och vid Skåningstorp. Representativ äng och naturbetesmark finns vid Högsböla äng. Naturvärdena är främst knutna till den enastående rika floran med många sällsynta och hotade arter. Även fågellivet är rikt.

Områdets värden kan påverkas negativt av: Minskad eller upphörd jordbruks/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark. energiskogsodling på olämpliga ställen, överföring av lövskog till granskog, vägdragningar, täkt, schaktning, tippning eller andra markarbeten samt olämpligt lokaliserad eller anpassad bebyggelse och anläggningar av olika slag. “

Länsstyrelsen anser att dessa beskrivningar avspeglar känsligheten för eventuella negativa påverkan från exploateringar av olika slag inom området på ett tydligt sätt.”

Kommentar:

Sambhällsbyggnadskontoret instämmer. Dessa naturvärden bör

väga tungt i länsstyrelsens tillståndsprövning. Den bedömning som görs i FÖP-Nordbillingen är att vindkraftsparkens påverkan på Varnhems och Vallebygdens utvecklingspotential är ringa.

Länsstyrelsen:

”När det gäller Nordbillings landskapsomfång, storskalighet, känslighet eller tålighet beträffande exempelvis uppförande av vindkraftspark så ska även den lokala mosaiken av naturtyper och Nordbillingen som ett utflyktsmål beaktas, värderas och redovisas i ett sammanhang.

Länsstyrelsen anser därför att det är viktigt att kommunen ska komplettera underlaget med en landskapsanalys där dessa värden ska bedömas och ett förhållningssätt till landskapet ska fastställas.”

Kommentar:

Underlaget är kompletterat.

Länsstyrelsen:

”Planerat naturreservat

Den tänkta vindkraftsparken planeras till en plats som är belägen mycket nära Sjömossen. Sjö-mossen ingår i den nationella myrskyddsplanen och utgör därmed ett planerat naturreservat. Det finns behov av en buffertzona mellan det planerade reservatet och vindkraftsparken för att ingen påverkan på växt- och djurliv inom reservatet ska förekomma.

Kulturmiljö och riksintresse för Friluftsliv (3 kap 6§ MB)

Den visuella påverkan på omgivande landskap är betydlig utifrån de fotomontage som bifogats. Länsstyrelsen anser att fotopunktema bör förhålla sig till andra planer och områden som av kommunen ser som viktiga för t ex landsbygdsboende och inte minst utifrån de turistiska besöksmål och stråk som finns i landskapet. I närområdet planeras t ex en fördjupad översiktsplan för området kring Varnhems kyrka och klosterområde samt i ett större kommunövergripande turistiskt projekt planeras speciella stråk genom Vallebygden. Det bör därför tydligt framgå i planens MKB hur denna fördjupade översiktsplan för vindkraftsparken förhåller sig till sådana planer och vilken betydelse det kan ha för de värden som de områdena innehåller. Utifrån de analyserna kan sedan finnas behov av kompletterande fotopunkter (t.ex. Varnhems klosterkyrka, Överbo) och kanske krävs även mer avancerade underlag såsom rörliga panorama bilder eller liknande för att kunna bedöma planens påverkan.

Länsstyrelsen anser därför att det krävs en mer övergripande landskapsanalys för bedömning av tåligheten för Nordbillingen med avseende på vindkraft även med hänsyn till kulturvärdena.”

Kommentar:

Sambällsbyggnadskontoret instämmer. Dessa kulturvärden

bör även väga tungt i länsstyrelsens tillståndsprövning.

Länsstyrelsen:

”Mellankommunal samordning

Länsstyrelsen bedömer att de mellankommunala frågor som berörs kan ges en god samordning med andra kommuner. Samverkan över kommungräns i olika angelägenheter gynnar som regel en kommuns utveckling. Länsstyrelsen föreslår att kommunen fortsatt samverkar med grannkommun vad gäller vindkraftsplanering och dess tillhörande landskapsstudier.”

Kommentar:

Samråd och samverkan pågår från Skara kommuns sida. Eftersom ett eventuellt beslut om tillstånd till en vindkraftspark på Nordbillingen påverkar landskapsbilden i stora delar av Skaraborg är det positivt att den mest avgörande och detaljerade prövningen sker av det regionala organet: Länsstyrelsen i Västra Götaland. Även om det aktuella projektet berör en mindre grupp av vindkraftverk sker placeringen på ett av platåbergen och det kan ha en viss påverkan på beslut i andra delar av regionen.

Länsstyrelsen:

”Miljökvalitetsnormer

Föreslaget område för fördjupning av översiktsplanen för vindkraftspark på Nordbillingen ligger på en vattendelare och den ekologiska statusen är god för såväl berörda vattendrag, som sjöar och grundvatten och Miljökvalitetsnormen är

god ekologisk status för sjöar och vattendrag, och god kvantitativ och kemisk status för grundvatten. Försiktighetsåtgärder bör tas så att avrinning av grumlat vatten begränsas så att den goda ekologiska statusen ska behållas.

Länsstyrelsen anser inte att vägar bör dras genom våtmarksobjekten i våtmarksinventeringen. Arbete i vattenområde är anmälningsskyldigt vattenverksamhet och markavvattning är förbjuden och kräver dispens och tillstånd. Vid blöta förhållanden, frusen mark och hög nederbörd eller stark snösmältning, bör försiktighetsåtgärder tas så att avrinning av grumlat vatten begränsas.

Övriga gällande miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap MB har iakttagits och Länsstyrelsen bedömer att de inte kommer att överträdas till följd av planen.

Länsstyrelsen bedömer att ett genomförande av planen i sig inte kommer att medföra att gällande miljö kvalitetsnormer överträds.

Miljö- och riskfaktorer/Hälsa och säkerhet
Trafikverket informerar om att det aktuella området ligger inom MSA-ytorna för Skövde, Lidköping och Falköpings flygplatser samt Karlsborgs militärflygplats (instrument-flygplatser). Enligt Trafikverket så är det viktigt att flygplatserna, LFV och Försvarmakten får möjlighet att

granska och lämna synpunkter på den föreslagna vindkraftsetableringen (se Trafikverkets yttrande).

Planförslagets konsekvenser

Länsstyrelsen anser att det är svårt att avläsa planförslagets konsekvenser för omgivningen och dess landskap. Det saknas relevanta underlag i form av en landskapsanalys som redogör en sammanvägd analys av vindkraftsparkens påverkan på Nordbillings naturmiljö, friluftslivets och landskapet i stort och smått.

Genomförande

Underlaget i form av en landskapsanalys ska ligga till grund för bedömningen av relevanta projekt för vindkraftsetablering framöver.

Bemötande och kommentarer:

Sammanfattningsvis delar Sambällsbyggnadskontoret länsstyrelsens krav på en utvecklad landskapsanalys. En sådan är nu framtagen och även överlämnad till länsstyrelsen. Sambällsbyggnadskontoret poängterar att antagandet av FÖP-Nordbillingen innebär en möjlighet till förändrad markanvändning endast på det aktuella området. För övrigt ligger Översiktsplan 2005 och vindkraftspolicy från 2007 fast.

Lars-Erik Magnusson (2011-06-23)

(Skrivelsen återges i sin helhet)

”Angående vindkraftsplaner på Billingen.

Det är min förhoppning att beslutsfattare i frågan väl

känner de höga naturvärdena på aktuellt område.

Undertecknad liksom alla “Sjömossens vänner” kommer att tappa allt förtroende för naturvård om ett så gigantiskt ingrepp tillåts ske i enligt min uppfattning. Skara kommuns mest orörda del med känsla av Norrlandsbetonad vildmark 300 m över havet. Det borde vara ett krav att beslutsfattare t ex har färdats på skidor längs Sjömossen och upplevt soluppgången i öster och därvid föreställt sig hur dessa höga torn med tillhörande oljud skulle påverka upplevelsen. Likaså bör man ha upplevt gryningen när orrarna flyger in till spelplatserna på mossen välkända sedan 100-tals år tillbaka. Skuggorna från roterande vingblad kommer på ett märkligt sätt påverka Sjömossen morgnar och förmiddagar. Vad händer med de häckande tranorna som ofta ses komma sträckande i trädkopphöjd just där stora rotorblad kommer att svepa runt? Hur betar sig flyktdjur beroende av sin hörsel i det kraftiga ljudet från vindsnurrorna? Här finns en hygglig stam av den hårt trängda skogsharen. Här finns häckande tjäder och bäver har etablerat sig i Linnebäcken.

Har beslutsfattarna besökt nyckelbiotoperna som avsatts just i området för tänkt vindkraftsetablering? Kommer man åkande från Billinge hus i blå skidspåret en fin vinterdag via Våtemossen mot Sjömossen så skulle den starka vildmarkskänslan få ett abrupt slut när man närmar sig vindkraftsparken

och vem vågar fortsätta när man vet hur långt bort livsfarliga isklumpar kan slungas från vingarna?

Att plocka sina hjortron, blåbär, lingon, trattkantareller mm i detta orörda område är helt underbart och betyder mycket för oss som bor i detta hörn av kommunen.

Den som röstar ja till uppförandet av en stor fabriksanläggning för framställning av elström här kan inte ha kunskaper om naturvärdena i området eller saknar totalt känsla för naturvård. Jag tror inte att jag skulle få tillstånd att ens uppföra ett litet fritidshus på aktuell plats.

Vid 49an måste finnas något område på Billingen som redan är ”förstört” med öronbedövande oväsen från trafiken, saknar bebyggelse och har bra vindförhållanden.”

Bemötande och kommentarer:

Lars-Erik Magnussons yttrande är ett starkt anförande för natur- och friluftsinteresset i området. Det är synpunkter som bör vägas in i den slutliga bedömning som Skara kommuns beslutsfattare gör. De detaljerade upplysningarna kommer även att hanteras i länsstyrelsens tillståndsprövning.

Sammanfattande bedömning

Med anledning av synpunkter som inkommit under samrådstiden föreslås följande kompletteringar i den fördjupade översiktsplanen för Vindkraftspark för Nordbillingen:

Bakgrund

Texten kompletterad om att Fördjupad översiktsplan för Vindkraftspark på Nordbillingen har sänts på samråd den 1 mars 2011. I Länsstyrelsens remissvar 2011-05-16 (Dnr. 401-4729-11) har krävts komplettering av handlingar i form av en fördjupad landskapsanalys. Vallebygdens vind AB kompletterade med en landskapsanalys 2012-03-01 (Dnr. 551-5754-2011 dosnr. 1495-1180). I kompletteringen framgår att antalet vindkraftverk minskats från sju till sex verk, beroende på Försvarets intressen i området. Verkens totalhöjd har samtidigt ökat från 150 till 190 meter. Den förväntade produktionskapaciteten är 52 GWb/år.

Varför fördjupad översiktsplan

Förtydliganden har gjorts om arbetsprocessens gång i hanteringen av tillståndsgivandet av en vindkraftspark med sex stycken verk. Samt ett tillägg om att en aktuell översiktsplan ska vara ett viktigt och styrande dokument som beslutsfattare ska ta hänsyn till.

Begränsning

Texten har kompletterats med att det finns ett visst utrymme för justeringar vad gäller exakt slutlig placering inom området

och vilken typ av verk som uppförs samt att antal verk och totalhöjd inte ändras utan ny handläggning. Text har också infogats om varför kommunen valt att inte göra ett kommunövergripande tematiskt tillägg till översiktsplanen pga konflikten mellan Försvarets intressen och vindbruket inte är löst.

Innebörd

Justeringar i texten om att projektet nu innebär att man inom ett ca 84 ha stort område bygger en vindkraftspark/gruppstation med sex vindkraftverk med totalhöjden (nabhöjd + halva rotordiameter) 190 meter. Vindkraftsparken beräknas producera 52,2 GWb/år. Verkens placering framgår av kartskiss.

Miljökonsekvenser

En komplettering avseende landskapsanalys, fågelinventering och kulturmiljöinventering har lämnats in 2012-03-01 av Vallebygdens vind AB.

Redaktionella synpunkter som framförts under samrådstiden har inarbetats i planhandlingarna, dessutom finns en utvecklad landskapsanalys med i beslutsunderlaget. Rubrik och datum på handlingen är ändrad för att skilja utställningshandlingar från samrådshandlingar.

Underskrift

Den fördjupade översiktsplanen är upprättad den 1 mars 2011 och reviderad den 15 maj 2012.

Tina Karling Hellsvik
Stadsarkitekt

Marie-Anne Eriksson
Planarkitekt

SKARA
KOMMUN